

Lucija Slapnik

Megalodontide,
zapolnjene z rdečim
sedimentom

Foto: Petra Žvab Rožič

Srčkan kotiček v krnskem pogorju

Fosilne školjke – srčenke

Gore so izjemna stvaritev narave, imajo prav poseben čar, ki nas zvabi, da jo popihamo nekam više na gorski zrak, kjer nas med malico obišče le kakšna planinska kavka z izjemno razvitim čutom za padle koščke sendviča.

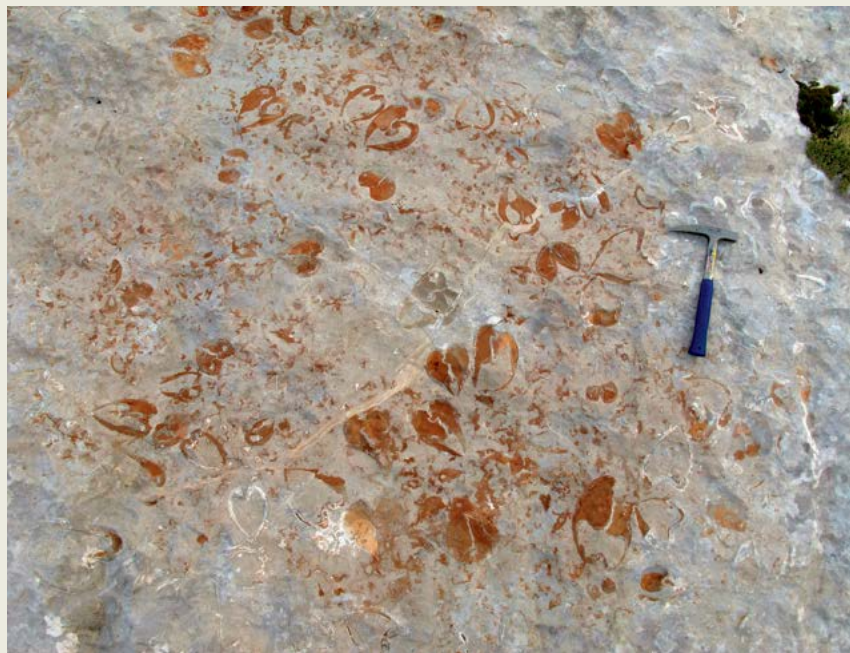
Za nastanek gorstev pa so ključni geološki procesi. Zgodba, ki jo predstavljam, se je začela pred približno 210 milijoni let, v geološkem obdobju triasa, ko je bilo območje Slovenije podobno današnjim Bahamom. Topla in plitva morska voda je podobno, kot prija nam, prijala tudi mnogim takratnim organizmom. Med njimi so tudi megalodontidne školjke. Z odlaganjem karbonatnega mulja (takega, v kakršnega stopite, preden zaplavate) in celih apnenčastih skeletov organizmov ter na koncu karbonatnega cementa, ki je vse to med sabo povezal, so nastali apneneci. Geologi apnenec, ki je nastal v tem času in prostoru, imenujemo dachsteinski apnenec in je ena najpogostejših kamnin, ki gradi Julijske Alpe. Zanj so med drugim značilni fosilni ostanki velikih (povprečno 20 centimetrov, lahko pa tudi do 40 centimetrov) megalodontidnih školjk, ki v presekih spominjajo na velika srca.

Do prav posebnih "srčenk", o katerih govori ta prispevek, vodi planinska pot, ki se začne na planini Kuhinja nad vasjo Krn in se nato vzpne med Stadorjem in Leskovskim vrhom proti Jezeru v Lužnici. Malo naprej nas pot na približno 1950 metrih n.v. pripelje do ravne kamnite plošče (na mesto nas opozarja tudi tabla Slovenske geološke poti), ki ji geologi pravimo plastnica in leži na jugovzhodni strani poti skozi dolino pod Peski. Na plošči se nam razkrije skrivnostni svet velikih megalodontidnih školjk, ki pa so tukaj prav posebne, saj so večinoma zapolnjene z rdečim sedimentom (ponekod tudi z zelenim).

Mogoče se je kdo med vami ob branju spomnil podobnih srčastih oblik v apnencih, medtem ko ste planinarili ali plezali, a so bile najverjetneje bele. Kako je torej mogoče, da se tukaj pojavljajo tudi rdeče? Odgovor se skriva v geološki preteklosti, natančneje v dveh geoloških procesih različne starosti. Prvi se je

Megalodontida kofetarica Foto: Petra Žvab Rožič

Plošča z megalodontidnimi školjkami Foto: Petra Žvab Rožič

najverjetneje zgodil že v času nastajanja teh apnencev, torej v poznem triasu, ko so bili pogoji za rast megalodontidnih školjk ugodni. V tem času je gladina morske vode pogosto nihala, in ko se je morje za nekaj časa umaknilo, je bilo območje nastajajočih apnencev izpostavljeno zakrsevanju. Lupinice školjk so se raztopile (korozija), okolni sediment, ki je bil malenkost bolj odporen na raztapljanje, pa je ostal kot nekašen kalup. Ob vrnitvi morja na to območje je voda v prazne prostorčke nanese rdečkast sediment (nastal je s preperevanjem apnencev), kjer je tudi ostal in se strdil v kamnino.

Drugi proces zapolnjevanja se je zgodil najverjetneje na koncu spodnje jure (pred približno 170 milijoni let). Zaradi tektonskih procesov je začelo ozemlje razpadati in se poglobljati. Kamnine so začele pokati in nastala so podmorska brezna (geološko neptunski dajki). V te globeli je bil prinesen poleg večjih kosov kamnin tudi droben rdeč sediment z morskega dna. Le-ta je bil po plasteh prinesen tudi do megalodontid in jih dokončno zapolnil.

Opisano območje je nedvomno eden od prelepih kotičkov, ki nam ga ponuja narava, in ta je še posebej

Rdeče zapolnitve po lupinicah školjk Foto: Petra Žvab Rožič

romantičen. Naj še omenim, da je območje zaradi lepote in redkosti zavarovano kot naravna vrednota državnega pomena, zato je uničevanje ali nabiranje vzorcev strogo prepovedano. 🚫

Letos bo Planinska založba izdala še nekaj zanimivih knjig, med drugim:

- Čez drn in strn s pravljicami. Pravljice, pripovedke, zgodbe in ljudje (Anka Rudolf)
- Griči. Izbor prispevkov iz Planinskega vestnika med letoma 1974 in 2016 (Rafael Terpin)
- Slovenske Alpe. Športne in moderne smeri v slovenskih Alpah (Andrej Grmovšek in Viktor Relja)
- Meja na razvodnici. Planinsko-zgodovinski vodnik ob rapalski meji (Dušan Škodič)
- Najvišji vrhovi evropskih držav (Andreja Tomšič Drab, Jože Drab)
- Tipanje v neznanem. Zgodbe z gora (Vladimir Habjan)

